

ВІДГУК

офіційного опонента **Бойчука Віталія Миколайовича** на дисертацію **Колісник-Гуменюк Юлії Ігорівни «Теоретичні та методичні засади професійно-педагогічної підготовки викладачів професійно-художніх дисциплін у закладах вищої освіти»**,

подану на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – Теорія і методика професійної освіти

Актуальність дослідження. Невід’ємною складовою державної політики України в галузі освіти на початку ХХІ ст. є модернізація системи відтворення виробничого потенціалу, яка забезпечуватиме належну професійну компетентність фахівців із ґрунтовною загальнонауковою підготовкою, сприятиме досягненню цілісності навчання протягом усього життя. Це вимагає від педагогічних колективів закладів професійної освіти узгодженості в діяльності, систематичності та послідовності у змісті, формах і методах навчання. У зв’язку з цим потребує особливої уваги питання підготовки майбутніх педагогів для закладів професійно-художньої освіти різного рівня, адже вони є центральною ланкою суспільних перетворень; від їхнього майстерності, соціальної позиції, ціннісно-цільових настанов залежить ефективність освітнього процесу. Незважаючи на вагомості напрацювання українських і зарубіжних науковців, у нас недостатньо психолого-педагогічних досліджень, де обґрунтовано концепцію вдосконалення професійно-педагогічної підготовки викладачів професійно-художніх дисциплін у ЗВО.

Враховуючи сучасні тенденції оновлення змісту, форм, методів і прийомів педагогічної освіти, вимагають перегляду усталені підходи до підготовки викладачів цієї спеціалізації як фахівців художнього профілю та педагогічних працівників з урахуванням сучасних засад їхнього становлення та професійного розвитку в педагогічних і художніх ЗВО задля формування сукупності інтегрованих складових професійно-педагогічної компетентності. Постає потреба у підготовці висококваліфікованих педагогів, які готові впроваджувати інноваційні технології навчання в закладах професійно-художньої освіти.

"С"	Вх. № 453
аркушів	" 19 " " 02 2024 р.
ВІДДІЛ ДОКУМЕНТАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	
НАДПСУ ім. Б.Хмельницького	

Саме тому актуальним є розвиток професійної освіти майбутніх викладачів професійно-художніх дисциплін з урахуванням новітніх педагогічних поглядів та ідей і приведення змісту та рівня їхньої професійно-педагогічної підготовки до вимог ринку та потреб суспільства. Таким чином, тема, яку обрала Ю. І. Колісник-Гуменюк для дисертаційного дослідження, є актуальною для закладів вищої школи художнього та педагогічного профілю, важливою для теорії та методики професійної освіти.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і наукова новизна. У дисертаційному дослідженні чітко з'ясовано стан дослідження обраної проблеми, визначено особливості професійної підготовки майбутніх фахівців художнього профілю в Україні в умовах модернізації освіти, обґрунтовано концепцію професійно-педагогічної підготовки викладачів професійно-художніх дисциплін у ЗВО. Виходячи з цього, окреслено власну наукову позицію автора.

Основними причинами, що стримують удосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців художнього профілю, Ю. І. Колісник-Гуменюк вважає: невідповідність професійної підготовленості викладачів сучасним вимогам до педагогічної майстерності, рівня художньо-педагогічної, методичної, мистецької діяльності; застаріле навчально-методичне, матеріально-технічне, інформаційне забезпечення закладів; соціальну незахищеність педагогічної професії; недостатню увагу щодо формування інтересу до педагогічної діяльності та запобігання можливого професійної деформації (вигорання) та розчарування професією. Відсутність цілеспрямованої психолого-педагогічної підготовки й епізодичне використання новітніх методів і технологій під час навчання у ЗВО не дають змогу багатьом випускникам досягнути високого рівня професійно-педагогічної компетентності.

Положення дослідження розкривають основні напрями вдосконалення професійної освіти майбутніх педагогів професійно-художнього профілю. Згідно з метою та концепцією дослідження сформульовано гіпотезу та завдання

дисертаційної роботи. Наукова новизна ілюструє великий обсяг проведених теоретичних та експериментальних досліджень, запропонованих оригінальних ідей, реалізованих на практиці. Вміло розмежовані теоретична та прикладна частини одержаних результатів. Загалом дослідження добре структуроване, під час його проведення використані адекватні теоретичні й емпіричні методи.

У дисертаційній роботі Ю. І. Колісник-Гуменюк всебічно охарактеризовано розвиток системи професійної підготовки майбутніх педагогів професійно-художнього профілю у ЗВО. Вперше на основі комплексного аналізу виділено структуру професійно-педагогічної компетентності викладачів професійно-художніх дисциплін, розроблено зміст їхньої професійно-педагогічної підготовки, який регламентується освітньо-професійною програмою навчання у ЗВО, цілями навчальних дисциплін, охоплює теоретичну та практичну складові, засоби педагогічної діагностики тощо.

Виявивши сутність компетентнісного підходу стосовно формування професійно-педагогічної компетентності викладачів професійно-художніх дисциплін, визначивши теоретичні засади й обґрунтувавши концепцію професійно-педагогічної підготовки викладачів професійно-художніх дисциплін у ЗВО, вдосконаливши на цій основі необхідне навчально-методичне забезпечення, Ю. І. Колісник-Гуменюк зробила висновок, що ефективними є активні методи навчання та виховання, особистісний і практико орієнтований підходи, педагогічна рефлексія, елективні курси, які розвивають особистісно-ділові, соціально та професійно значущі якості студентів.

За результатами теоретичного аналізу процесу підготовки майбутніх викладачів професійно-художніх дисциплін, а також теоретичних і методичних досліджень формування професійно-педагогічної компетентності, дисертантка цілком слушно визначила педагогічні умови, за яких професійно-педагогічна підготовка майбутніх викладачів професійно-художніх дисциплін набуде більшої ефективності. Крім цього розроблено структурно-функціональну модель професійно-педагогічної підготовки викладачів професійно-художніх дисциплін,

що базується на застосуванні феноменологічного, системного, компетентнісного, культурологічного, особистісно орієнтованого, аксіологічного, інноваційного, контекстного, гуманістичного, креативного, акмеологічного, діяльнісного підходів та інтерактивних особистісно орієнтованих технологій. Це, на нашу думку, дало змогу створити раціональну, ефективну педагогічну систему професійної підготовки майбутніх фахівців в ЗВО.

Істотним внеском Ю. І. Колісник-Гуменюк у теорію професійної освіти є обґрунтована концепція професійно-педагогічної підготовки викладачів професійно-художніх дисциплін у ЗВО. Основна ідея концепції ґрунтується на положенні про те, що в час інноваційних змін у соціумі викладачі професійно-художніх дисциплін мають орієнтуватись у художньо-творчих аспектах життєдіяльності людини і гармонізувати з навколишнім середовищем. Успішно вирішити цю проблему можна лише забезпечивши належну гуманістичну, загальнопрофесійну та професійно орієнтовану психолого-педагогічну підготовку фахівців відповідно до стандартів педагогічної освіти шляхом розроблення інноваційної методики формування професійно-педагогічної компетентності майбутніх викладачів професійно-художніх дисциплін, впровадження у ЗВО інтерактивного навчання як важливого чинника підготовки викладача професійно-художніх дисциплін та виконання низки інших заходів. Мета концепції полягає в розробці й апробації в українських художніх і педагогічних ЗВО інноваційного освітнього середовища на основі системного використання компетентнісного, інноваційного, креативного та інших сучасних підходів до формування висококваліфікованих викладачів відповідно до їхніх здібностей, освітніх можливостей і навчальних досягнень.

Науково обґрунтовано комплекс навчально-методичного забезпечення курсів «Інтерактивні методи навчання», «Модернізація освіти в сучасних умовах», «Інноваційні та інтерактивні технології навчання», а також відповідні науково-методичні розробки і методичні вказівки. Методичне забезпечення, яке розробила та застосувала Ю. І. Колісник-Гуменюк, заслуговує на увагу як

інструмент активізації мислення, дидактичної адаптації та формування професійної компетентності майбутніх викладачів професійно-художніх дисциплін. Важливим є те, що дисертант акцентує увагу на використанні інноваційних художньо-педагогічних технологій, які формують широкі професійні компетентності студентів, зокрема: технологію художньо-педагогічного спілкування; технологію вербалізації змісту художніх творів; арт-терапію; технологію художнього ілюстрування, технологію демонстрації етапності виконання художніх творів, імпровізаційну технологію, навчально-педагогічні ігри, технологію створення навчально-методичних комплексів тощо.

Проаналізувавши емпіричну частину дисертаційного дослідження Ю. І. Колісник-Гуменюк, відзначимо чітко сформульовані завдання різних етапів експерименту, а також продумані критерії (мотиваційно-ціннісний, знаннєвий, операційно-технологічний, креативний, рефлексивний) і рівні (низький, середній, високий) сформованості професійно-педагогічної компетентності майбутніх викладачів професійно-художніх дисциплін. Ефективність системи професійно-педагогічної підготовки викладачів професійно-художніх дисциплін визначалася за низкою показників, кожен із яких визначався за відповідними методами (тестами, опитувальниками, анкетами тощо). Докладно описана методика та ретельно виконана статистична перевірка емпіричних результатів дослідження за допомогою критерію χ^2 .

За результатами експериментально-дослідної перевірки ефективності системи професійно-педагогічної підготовки викладачів професійно-художніх дисциплін автор з належною статистичною достовірністю підтвердила доречність запропонованих заходів. Порівняння кількісних та якісних показників професійно-педагогічної компетентності студентів на початку та наприкінці формувального етапу дослідження дало підстави стверджувати, що в експериментальних групах ЗВО як художнього так і педагогічного профілю після впровадження запропонованих Ю. І. Колісник-Гуменюк пропозицій рівень підготовки майбутніх викладачів вищий за всіма критеріями.

Повнота викладу наукових положень в опублікованих працях. Висновки і рекомендації, підготовлені за результатами дослідження повністю відображені в авторефераті й опублікованих автором наукових працях. Дотримання причинно-наслідкових зв'язків, логічність і системність викладу матеріалу, а також застосування адекватних поставленим завданням методів дослідження забезпечують науково-практичну змістовність розроблених положень, висновків та узагальнень.

Основні результати дисертації в повному обсязі розкриті в 70 опублікованих наукових працях, із них 1 монографія, 1 розділ у колективній монографії, 20 наукових статей у фахових виданнях України в галузі педагогіки, 5 статей в іноземних наукових періодичних виданнях, 17 статей апробаційного характеру, 26 наукових праць додатково відображають результати дисертації.

Значущість результатів дослідження для науки і практики та рекомендації щодо їх використання. Обґрунтована концепція та розроблена система професійно-педагогічної підготовки викладачів професійно-художніх дисциплін; запропоновані теоретичні положення, висновки і рекомендації можуть бути використані у процесі модернізації професійної підготовки майбутніх викладачів професійно-художніх дисциплін, у теоретичних та експериментальних дослідженнях із теорії та методики професійної освіти, для вдосконалення підготовки майбутніх викладачів професійно-художніх дисциплін у вітчизняних ЗВО, а також у закладах післядипломної освіти для підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

Таким чином, маємо підстави стверджувати, що в дисертаційному дослідженні чітко виписано теоретичні засади й обґрунтовано методологічні основи професійно-педагогічної підготовки майбутніх викладачів професійно-художніх дисциплін, при цьому послідовно викладені філософські передумови, методологічні основи, загальнонаукові підходи і теорії. Продемонстроване Ю. І. Колісник-Гуменюк бачення шляхів удосконалення підготовки майбутніх викладачів професійно-художніх дисциплін з урахуванням можливостей

комплексу обраних підходів і специфічних принципів формування професійно-педагогічної компетентності, доповнено та конкретизовано у пропозиціях щодо створення та впровадження інноваційних педагогічних технологій і модернізації навчально-методичного забезпечення професійно-художніх дисциплін відповідно до потреб ринку праці й особливостей професійно-педагогічної підготовки майбутніх викладачів.

Зауваження до змісту дисертації. Незважаючи на позитивну загальну оцінку дисертаційного дослідження, висловимо побажання та зауваження:

1) На нашу думку, у вступі слід було чіткіше обґрунтувати актуальність, зробивши акцент саме на професійно-педагогічній підготовці майбутніх викладачів професійно-художніх дисциплін.

2) У дисертаційній роботі доцільно зробити наголос на провідні чинники, від яких передусім залежить формування професійно-педагогічної компетентності майбутніх викладачів професійно-художніх дисциплін у закладах вищої освіти, зокрема, від компетентності науково-педагогічних працівників.

3) Вважаємо, що робота значно виграла, якби автор ширше розглянула та проаналізувала засоби і можливості застосування ІКТ у підготовці майбутніх викладачів професійно-художніх дисциплін.

4) Дослідниця наголошує на відсутності як в українських, так і в зарубіжних науковців єдиного підходу до оцінювання рівня сформованості професійно-педагогічної компетентності, подає перелік науковців, що вивчали цю проблему, але не розкриває сутності методичних підходів, які вони застосовували. Було б доцільним проаналізувати наявні методики визначення рівня професійно-педагогічної компетентності у вітчизняній і закордонній практиці.

Висновок, щодо відповідності дисертаційної роботи встановленим вимогам. Висловлені зауваження є дискусійними і не впливають на загальну високу оцінку науково-педагогічного дослідження Ю. І. Колісник-Гуменюк. Дослідження є закінченим і самостійним, має актуальну тему, наукову новизну, теоретичну та практичну значущість, а також є вагомим для теорії і методики

професійної освіти. Поставлені завдання виконано, наукові розробки, навчально-методичні матеріали впроваджено в низці закладів вищої освіти України. Докторант дослідила фундаментальну науково-педагогічну проблему та втілила одержані результати в освітню практику вищої школи.

Отже, дисертаційне дослідження «Теоретичні та методичні засади професійно-педагогічної підготовки викладачів професійно-художніх дисциплін у закладах вищої освіти» відповідає вимогам пп. 9, 10, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів» до докторських дисертацій, а її автор – Колісник-Гуменюк Юлія Ігорівна – заслуговує присудження наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент –

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри інноваційних
та інформаційних технологій в освіті

Навчально-наукового інституту педагогіки,
психології, підготовки фахівців вищої кваліфікації,
Вінницького державного педагогічного
університету ім. М. Коцюбинського

В. М. Бойчук

15 лютого 2021 р.

